

Nr 216.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ytterligare anslag till prisreglerande åtgärder för budgetåret 1945/46; givna Stockholms slott den 29 mars 1946.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredraganden hemställt.

GUSTAF.

G. E. Sträng.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 29 mars 1946.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, ERLANDER, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anför föredraganden, statsrådet Sträng.

Till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område har för innevarande budgetår å riksstaten under nionde huvudtiteln anvisats ett reservationsanslag av 126 000 000 kronor.

I skrivelse den 21 mars 1946 har *statens livsmedelskommission* hemställt bland annat, att ett tilläggsanslag av 20 000 000 kronor måtte anvisas till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område under budgetåret 1945/46, avsett dels för utbetalande av ett med 14 öre per kilogram mjölkfett förhöjt mjölkpristillägg under tiden 1 mars—31 augusti 1946, dels för utbetalande av statliga pristillägg på slaktprodukter under tiden maj—augusti 1946, dels ock för

prissänkning på konstgödsel under den återstående delen av regleringsåret 1945/46.

Innan jag närmare ingår på livsmedelskommissionens framställning, torde jag få erinra därom att efter överläggningar med representanter för Sveriges lantbruksförbund och Riksförbundet landsbygdens folk den 13 mars 1946 överenskommelse kommit till stånd beträffande riktlinjerna för prissättningen på jordbrukets produkter och förnödenheter under dels den återstående delen av regleringsåret 1945/46 och dels regleringsåret 1946/47. Rörande förstnämnda regleringsår uttalades följande.

Enighet föreligger om att den i januari verkställda omräkningen av kalkylen för 1945/46 icke ger anledning till justering av de för innevarande år fastställda priserna på jordbrukets produkter eller förnödenheter. Regeringen avser emellertid att låta livsmedelskommissionen vidtaga vissa ändringar i dessa priser. Dessa ändringar, vilka bland annat innebära att producentbidraget på all mjölk, som under tiden 1 mars—1 september 1946 inväges vid mejerierna, höjes med 0,5 öre per kilogram, beräknas för återstoden av regleringsåret motsvara en inkomstökning för jordbruket av ca 30 000 000 kronor, vilket belopp enligt grunderna för den s. k. 4-procentsregeln kommer jordbruket till godo utan sänkning av priserna på andra produkter eller höjning av förnödenhetspriserna.

Beträffande den närmare avvägningen av den inkomstförbättring, som sålunda är avsedd att tillföras jordbruket, har kommissionen i sin skrivelse anfört följande.

Mjölkinvägningen vid mejerierna har för hela produktionsåret 1945/46 beräknats till 3 550 000 ton. Härav har under första halvåret invägs en kvantitet av omkring 1 584 000 ton, varför på tiden 1 mars—31 augusti skulle komma en invägning av omkring 1 966 000 ton. Försäljningen av konsumtionsmjölk utanför mejeri och hemmaförbrukningen av konsumtionsmjölk kunna likaledes beräknas att till något mer än hälften av den för hela produktionsåret beräknade kvantiteten falla på nyssnämnda period. Utifrån dessa förutsättningar har den totala mjölmängd, för vilken prisförbättringen skall beräknas, uppskattats för all mjölk till omkring 2 300 000 ton. Genom en prishöjning med 0,5 öre per kilogram för denna mjölmängd tillföres jordbruket ett belopp av 11 500 000 kronor. Härvid bör emellertid beaktas, att denna prishöjning på mjölk medför en stegring av naturalönens värde i arbetskostnads-kalkylen, som på kalkylens inkomstsida motsvarar cirka 1 200 000 kronor, varför den verkliga inkomstförbättringen stannar vid cirka 10 300 000 kronor. Det torde vara lämpligast att detta belopp utgår i form av en höjning av mjölkpristillägget. Detta tillägg kommer härigenom att höjas med 14 öre per kilogram mjölkfett.

Utöver prishöjningen på mjölk skall jordbruket sålunda enligt den träffade uppgörelsen tillföras ett belopp av 19 700 000 kronor. Detta belopp synes i första hand böra erhållas genom en höjning av producentpriserna på slaktdjur, varjämte emellertid även en sänkning av priserna på konstgödsel kan ifrågakomma.

Beträffande prisförhöjningarna på slaktdjur synes det med hänsyn till marknadsförhållandena angeläget, att desamma i första hand träffa sådana produkter, som vid fri handel kunna väntas komma att stiga förhållandevis

starkt i pris. Så torde särskilt vara fallet med större kalv. Härvid kan erinras om, att prissättningen på större kalv hittills av försörjningspolitiska skäl varit jämförelsevis restriktiv. Med den stegring av mjölkproduktionen, som numera kommit till stånd, föreligga ej längre lika starka skäl för en sådan restriktiv hållning som tidigare. Den prishöjning, som vid fri prisbildning kan väntas komma till stånd, har därför nu synts böra bli vägledande för en uppjustering av priset. Genom att en sådan får ske vinnes en ökad uppfödning av större kalv under återstoden av produktionsåret och därmed en ökad tillförsel av kött under sommarmånaderna. Då det är angeläget, att ökningen i gödkalvsuppfödningen kommer till stånd snarast möjligt, har livsmedelskommissionen redan beslutat en höjning av normalpriserna vid partiförsäljning av kött från större kalv med i genomsnitt 50 öre per kilogram, vilken är avsedd att träda i kraft så snart erforderliga förberedelser härför hunnit verkställas. Av försörjningsskäl har denna prishöjning avvägts på sådant sätt mellan olika typer av större kalv, att den blir starkast för s. k. skummjölkskalvar och i motsvarande mån mindre för s. k. sötmjölkskalvar.

Delvis samma skäl, som anförts för en höjning av partipriset på större kalv, äga tillämpning även beträffande partipriset på fläsk. Denna höjning har ansetts böra bestämmas till i genomsnitt 10 öre per kilogram. Livsmedelskommissionen har i anledning härav redan fattat beslut om en höjning av normalpriset i partihandelsledet på fläsk med i genomsnitt nämnda belopp, vilken är avsedd att träda i kraft samtidigt med prishöjningen på större kalv. Beträffande den närmare prisavvägningen på fläsk har kommissionen för avsikt att låta samma pris per kilogram gälla för alla svinkroppar vägande minst 60 kilogram (med undantag för suggor och galtar) upp till en viss övre viktgräns, förslagsvis 130 kilogram. Härigenom torde uppfödningen av tyngre svin omedelbart komma att stimuleras, vilket ur försörjningssynpunkt är önskvärt. Genom den förlängning av uppfödningstiden, som på så sätt åstadkommes, vinnes nämligen en viss förskjutning av leveranserna från vår- till sommarmånaderna, då tillförseln av nötkött säsongmässigt brukar visa en betydande nedgång.

Kommissionen har förutsatt, att de nu berörda höjningarna av priserna med 50 öre per kilogram för större kalv samt 10 öre per kilogram för fläsk skola få taga sig uttryck i en motsvarande höjning av priserna i detaljhandeln. I anslutning härtill bör nämnas, att enligt vissa inom livsmedelskommissionen i samråd med priskontrollnämnden företagna beräkningar en höjning av partipriserna på större kalv med 50 öre per kilogram samt å fläsk med 10 öre per kilogram medför en höjning av levnadskostnadsindex (1914 års serie) med cirka 0,5 enheter. Samtidigt ha emellertid under året inträffade prissänkningar på ägg medfört en sänkning av index med omkring 1,0 enheter i jämförelse med levnadskostnadsindex per den 1 januari 1946. En till den 1 april planerad sänkning av normalpriset vid detaljförsäljning av ost med 10 öre per kilogram medför vidare en sänkning av levnadskostnadsindex med omkring 0,1 enheter.

Genom de nu behandlade prishöjningarna på större kalv och fläsk kan jordbruket enligt inom livsmedelskommissionens sektion för slaktvaror m. m. verkställda beräkningar väntas komma att för tiden till den 1 september tillföras en inkomstökning av cirka 8 700 000 kronor. Vid denna beräkning har hänsyn icke tagits till sannolika förskjutningar i produktionsvolymen i annan mån, än att beloppet för själva prishöjningen på större kalv beräknas på den ökade slakt härav, som kan väntas komma till stånd. Den merinkomst av större kalv, som därutöver uppkommer, har däremot ansetts bli kompenserad genom sänkta leveranser av mjölk samt minskad slakt av

mindre kalv. Härutöver synes emellertid även en viss produktionsökning för fläsk få tagas i betraktande, beroende på höjningen av slaktvikten. Denna kvantitetsökning har uppskattats till ett värde av 1 000 000 kronor. Sammanlagt kunna sålunda de genom dessa prishöjningar åstadkomna inkomststegringarna beräknas till cirka 9 700 000 kronor.

Av den vid uppgörelsen förutsatta inkomstförbättringen återstår efter dessa prishöjningar ett belopp av cirka 10 miljoner kronor. Denna summa synes böra utnyttjas dels för vissa sänkningar av priserna på konstgödsel, dels för att genom speciella prisförbättringar stimulera tillförseln av slaktdjur under sommarmånaderna. Med hänsyn till att prissänkningen på konstgödsel icke lämpligen kan träda i kraft förrän den ordinarie tilldelningen därav under året uttagits, torde man kunna utgå ifrån att endast en mindre del av nyssnämnda belopp kan tillföras jordbruket på förstnämnda väg. Huvudparten av beloppet synes under sådana förhållanden få erhållas genom prisförbättringar på slaktdjur under sommarmånaderna. Kommissionen vill i detta sammanhang erinra om att även under föregående år vissa dylika prisförbättringar genomfördes under sommarmånaderna i syfte att stimulera leveranserna. Då det synes mindre ändamålsenligt att låta dylika mera säsongsmässiga höjningar av producentpriserna slå igenom i detaljhandeln, torde dessa prisförbättringar liksom skedde föregående år böra lämnas i form av statliga subventioner.

På grund av vad i nästföregående stycke anförts vill kommissionen föreslå, att Kungl. Maj:t för de där angivna ändamålen hos riksdagen äskar ett tilläggsanslag å 10 000 000 kronor till det för budgetåret 1945/46 uppförda anslaget till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område. Beträffande den närmare fördelningen av detta belopp synes det med hänsyn till vikten av att anpassa densamma efter förskjutningarna i marknadsläget icke lämpligt att redan nu fatta slutgiltig ståndpunkt. Livsmedelskommissionen synes därför böra erhålla bemyndigande att disponera detsamma dels för att genomföra sänkningar av priserna på konstgödsel, dels för utbetalande av pristillägg på kött och fläsk.

I anslutning till vad nu anförts beträffande prishöjning på större kalv får kommissionen ytterligare framhålla, att det vid utformningen av dessa förslag förutsatts, att tillstånd till infrysning med statligt stöd av kött från större kalv icke kommer att lämnas under återstoden av regleringsåret.

Vad angår frågan om grunderna för prissättningen på jordbrukets produkter och förnödenheter under den återstående delen av regleringsåret 1945/46 har kommissionen meddelat, att vid detta ärendes behandling i kommissionens råd ingen erinran gjorts mot vad kommissionen anförts och föreslagit.

Beträffande innehållet i övrigt i kommissionens skrivelse tillåter jag mig hänvisa till handlingarna i ärendet.

*Före-
draganden.*

Såsom framgår av livsmedelskommissionens skrivelse har kommissionen företagit vissa höjningar av köttpriserna i syfte att möjliggöra att det belopp av 30 000 000 kronor, som vid förutberörda överläggningar ansågs böra tillföras jordbruket, kommer detta till godo. Härigenom beräknas jordbrukets inkomster komma att öka med 10 000 000 kronor. I likhet med kommissionen anser jag att återstående 20 000 000 kronor i nuvarande läge böra täckas av statsmedel. Då det av riksdagen till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område för innevarande budgetår anvisade reservationsanslaget beräk-

nas helt komma att åtgå för att bestrida kostnaderna för de redan nu vidtagna regleringsåtgärderna, torde i anslutning till vad kommissionen föreslagit för ändamålet böra anvisas ett belopp av 20 000 000 kronor. Beloppet torde böra äskas av riksdagen i form av ett särskilt reservationsanslag under nionde huvudtiteln å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46.

Därest riksdagen biträder vad jag sålunda förordat, torde i sinom tid ytterligare erforderliga beslut få meddelas i anledning av livsmedelskommissionens förslag i ämnet.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 under nionde huvudtiteln anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 20 000 000.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Siv Schiöler.
